
***Защита на правата в
Метавселената***

АНА КОМСАЛОВА

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

IV КУРС, ПРАВО

Понастоящем липсва единна дефиниция на понятието “метавселена“, а самото споменаване на термина провокира разностранни емоции: от възхищение към технологичния процес на човечеството, до страх към неизвестното и мрачни прогнози, свързани с моралния и физическия ни упадък. Ако трябва да се придържаме към вече изразени становища по темата, то определението на въпросния термин би включвало елементи като фикционна реалност, симулираща триизмерно усещане за пространство, в което виртуалните ни репрезентации (аватари) свободно си взаимодействат един с друг, както и със заобикалящата ги среда. Важно е да се вметне, че правото като инструмент много често следва социалното развитие и за да изпълни ролята си на социален регулатор следва да се концептуализира и конституционализира ново поколение човешки права, които да отговарят на нашето съвремие. Своеобразната втора стъпка на този процес би включила изграждането на ефективни правни средства за защита на същите. В следващите няколко страници ще направя разбор на належащите проблеми, свързани с правната регулация на виртуалната ни реалност, както и ще представя моето разбиране за разрешаването им.

Съществуват многобройни възможности за накърняване на правата в метавселената: от сексуален и психически тормоз, през неправомерната обработка на лични данни до вмешателство в интелектуалната собственост и имуществените права. Празнотите в правото, както и абсолютната липса на адекватни правни механизми за защита на интересите на добросъвестните „актьори“ на сцената на метавселената, са в основата на назряващия проблем. За да се ограничат злоупотребите в бъдеще е от съществено значение да се изгради единна правна рамка, която да внесе ред във виртуалните отношения. Такава рамка би била продукт единствено на съвместните усилия на експерти в множество професионални сфери: юристи, програмисти, социолози. Един от ключовите аспекти в тази връзка е признаването на правосубектността на аватарите чрез различни регулационни методи, както и прякото обвързване на аватара с лицето, което стои зад него. Само така се отваря пътя към ангажирането на отговорността при

извършени правонарушения в метавселената, но проблемът е комплексен, а понастоящем панацея не е открита.

Действително технологичното ни развитие в тази посока би довело до много позитиви: провокиране на въображението, разрастване на инвестициите, оптимизиране на работния процес, но тези плюсове няма да бъдат обект на изследването ми. Ще се концентрирам върху многобройните проблеми, които вървят ръка за ръка с навлизането ни в метавселената, тъй като правото заема ключова позиция именно когато между индивидите назрее напрежение и нечии права са накърнени.

В тази връзка, за да се предоставят правни механизми за защита на правата в метавселената, трябва да се премине през две фундаментални стъпки: първо, да се създаде нова категория права и определени права да бъдат конституционно закрепени; и второ, да се създаде правна уредба, която да криминализира определени действия в метавселената. В момента на даден факт в метавселената не се придава юридическа стойност, защото „липсва физическо увреждане“¹ и така дадени действия не попадат в хипотезите на действащите правни норми. Ясен пример за този дисонанс срещаме в дискурса за сексуалното насилие, където често се акцентира върху физическия контакт², а дори този елемент да не е на преден план, то статистически твърде малко държави са обявили сексуалния тормоз за престъпление (Перу, Белгия, Португалия и до някаква степен Франция)³. Но първите случаи на сексуален тормоз в метавселената са факт⁴ и е въпрос на време случаите да зачестят драстично. Същите разминавания се срещат и в дискурса за

---

¹ Franks, M. A., “Unwilling Avatars: Idealism and Discrimination in Cyberspace” (2011) 20(2) Columbia Journal of Gender and Law 224, 226; Pandey, N., View | Key legal challenges that the metaverse could face in the near future, Sept 8, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.cnbctv18.com/views/view--key-legal-challenges-that-the-metaverse-could-face-in-the-near-future-14557232.htm>

² Le, T., Sexual assault in the metaverse is part of a bigger problem that technology alone won't solve, 22 July 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://lens.monash.edu/@politics-society/2022/07/22/1384871/sexual-assault-in-the-metaverse-theres-nothing-virtual-about-it>

³ Reeds, 2022, Should sexual harassment be a criminal offence in the UK? - <https://www.reeds.co.uk/insight/should-sexual-harassment-be-a-criminal-offence-in-the-uk/>

⁴ Diaz, A., Disturbing reports of sexual assaults in the metaverse: ‘It’s a free show’, May 27, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://nypost.com/2022/05/27/women-are-being-sexually-assaulted-in-the-metaverse/>; Soon, W., A researcher's avatar was sexually assaulted on a metaverse platform owned by Meta, making her the latest victim of sexual abuse on Meta's platforms, watchdog says, May 30, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.businessinsider.com/researcher-claims-her-avatar-was-raped-on-metas-metaverse-platform-2022-5>

интелектуалната собственост, както и за собствеността като вещно право в метавселената.⁵

За да се движи правото в унисон в новите ни разбирания за социум, то трябва да се изостави теорията за правонарушенията като физическо увреждане на блага на личността и да се обърне внимание на правото като огледало на морала и добрите нрави на обществото.⁶ Тоест акцентът тук не следва да е физическата вреда, а дали дадено поведение ще се толерира от обществото, или ще бъде преследвано и наказвано. Когато едно действие бива толерирано, то се превръща в новото нормално и това стимулира индивидите да предприемат сходно или дори още по-недобросъвестно поведение спрямо останалите. А моралът като социален конструкт се уповава именно на средата на човека, която влияе върху концепцията за добро и зло, за приемливо и неприемливо. Ако човечеството достигне момент, в който реално и виртуално се слоят в едно неизменно цяло и представата за морал ще се изгражда от взаимодействията в метавселената, то в тази хипотеза (при текущия правен nihilизъм) бихме достигнали своя морален крах. За да не попаднем в тази антиутопична представа за метавселената, е от особена важност права като свободен достъп до интернет, неприкосновеността на личния живот, в това число „невроправата“ – правото на психичен имунитет и на когнитивна свобода да бъдат въздигнати в конституционни ръководни начала.⁷ Така тяхното накърняване ще бъде строго санкционирано и подобно недобросъвестно поведение няма да бъде толерирано.

Както вече бе споменато, потребителите в метавселената взаимодействат един с друг чрез техните аватари, които са тяхната виртуална репрезентация. Още със създаването на аватара възниква проблемът за релацията между реалния образ на лицето и фиктивната му прожекция. Ако аватарът е напълно отделен от лицето зад него, то би се изпълнила задачата на чисто психологическо ниво, лицето да се

---

⁵ Rao, S., What Is the Metaverse and What Legal Issues Does It Raise?, May 26, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.romanolaw.com/2022/05/26/what-is-the-metaverse-and-what-legal-issues-does-it-raise/>

⁶ Qin, X., Hui, P., Identity, Crimes, and Law Enforcement in the Metaverse, The Hong Kong University of Science and Technology, October 2022

⁷ Filipova, I. A. (2023). Creating the Metaverse: Consequences for Economy, Society, and Law. *Journal of Digital Technologies and Law*, 1 (1), p. 11-12. Чили е първата държава, която включва невроправата в своята Конституция.

чувства свободно да извършва всевъзможни действия и да преживее събития, които иначе не би могло, поради социални, морални и правни рестрикции в реалността. Но това психическо освобождаване крие големи рискове, защото е доказано, че анонимността в интернет увеличава шансовете за ескалации като вербална агресия, педофилия, кражба на личности, разпространяване на порнография, психически тормоз и политически екстремизъм⁸. Оттук се провокира дискусията за правосубектността на изкуствения интелект, в случая – аватарите в метавселената. Едната възможност е на аватарите да се придаде изкуствена правосубектност, за да може да бъде ангажирана тяхната отговорност.⁹ Въпросът за обвързването с физическото лице зад екрана води началото си от есенцията на цифровия аватар: виртуално въплъщение на човек, отразяващо неговия образ и най-съществените черти на характера му. За да се отчетат тези особености на цифровото ни присъствие в метавселената, платформите за виртуална реалност обработват огромно количество лични данни като наблюдават изражението ни, физиологичните реакции и биометрични данни¹⁰. Следователно, доколкото аватарът отразява тези процеси в своето поведение, то следва пряко да се ангажира отговорността на физическото лице, тъй като неговите действия са поставени в пряка зависимост от действията на последния. Проблемът е виден, когато аватарите в един виртуален свят могат да функционират независимо от човешката личност (напр. чрез машинно самообучение), тогава аватарът в метавселената придобива характеристиките на отделна личност.¹¹ Ако аватарите в крайна сметка станат способни на "машинно самообучение" и могат да изпълняват обикновени задачи без човешка намеса, тогава може да се окаже целесъобразно да им се предоставят отделни права и

---

⁸ RUSSELL, G. (2008). PEDOPHILES IN WONDERLAND: CENSORING THE SINFUL IN CYBERSPACE. *The Journal of Criminal Law and Criminology* (1973-), 98(4), 1467–1500, p. 1475, Last accessed (14.12.2022): <http://www.jstor.org/stable/20685026>

⁹ Cheong, B., Ch., Avatars in the metaverse: potential legal issues and remedies, School of Law, Singapore University of Social Sciences, 7 June 2022, p. 492

¹⁰ Filipova, I. A., p. 12; Cumar, N., Six Unaddressed Legal Concerns For The Metaverse, Feb 17 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2022/02/17/six-unaddressed-legal-concerns-for-the-metaverse/?sh=47db059e7a94>;

McLellan, J., Choi, K., Won, K., Hui, B., 4 Legal And Regulatory Issues Concerning The Metaverse, Feb 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.haldanes.com/the-metaverse-legal-and-regulatory-issues/>

¹¹ Heller, M., "Deep learning vs machine learning: Understand the differences" InfoWorld, 6 January 2020

задължения, които иначе би имал човек.¹² Разбира се, срещат се и по-екстремни възгледи за правосубектността на аватарите - безусловното сливане между аватар и потребител, като всеки вид насилие срещу аватара би имало съответното въздействие върху лицето, включително ако то е извършено, докато потребителят е бил офлайн, а аватарът е действал полуавтономно.¹³

Горното е пряко обвързано с по-голямата тема за юрисдикцията в метавселената, която е също толкова противоречива. Когато в рамките на виртуалното пространство възникне казус, се поставят въпросите от частноправен характер с международен елемент: кой е компетентният съд и кое е приложимото материално право. В метавселената възниква и един преюдициален такъв: дали водещо е местоположението на аватара към момента на реализиране на юридическия факт, или се гледа това на физическото лице. Към този момент нито една държава не упражнява юрисдикцията си върху децентрализираната метавселена, но правната комисия в Англия прави опит да кодифицира материята с нов правен акт, наречен "Цифрови активи: кое право, кой съд?".¹⁴ В тази връзка се споделят становища в две насоки – прогресивна и консервативна. Първите бягат от традиционното разбиране за юрисдикция и се концентрират върху универсалната юрисдикция като приложим институт в метавселената, тъй като тя признава юрисдикцията дори когато държавата няма изрична пряка връзка с извършителя или жертвата.¹⁵ С други думи, казусите в метавселената ще бъдат под юрисдикцията на всяка заинтересована държава, която изрази желание да се ангажира срещу „враговете на цялото човечество“. Тази „метаюрисдикция“ теоретично звучи хуманно и правдоподобно, но прилагането ѝ би довело до нови въпроси, особено когато няколко държави едновременно се ангажират с казуса на основание универсалната си юрисдикция и едновременно се водят няколко производства. От

---

¹² Cheong, B., Ch., p. 477

¹³ Henz1, P., The societal impact of the metaverse, 25 June 2022, p. 5

¹⁴ Copeman, A., Marsden, J., Caunt, S., Governing law and jurisdiction in the Metaverse under Law Commission review, November 9, 2022, Last accessed (14.12.2022) <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2022/november/9/governing-law-and-jurisdiction>; Law commission, Digital assets: which law, which court?, Last accessed (14.12.2022): <https://www.lawcom.gov.uk/project/digital-assets-which-law-which-court/>

¹⁵ Cooper, J., Why we need 'meta jurisdiction' for the metaverse, 12 Feb 2021, Last accessed (14.12.2022): <https://thehill.com/opinion/technology/583529-why-we-need-meta-jurisdiction-for-the-metaverse/>

друга страна, второто мнение гравитира към традиционните разбирания за юрисдикция, като според споделящите го: „фундаменталната основа в метавселената да бъде правният модел в реалния свят”.¹⁶ Действително споровете в метавселената опират до правоотношения между физически и юридически лица с международен елемент – обект на отрасъла на международното частно право. Иновативният момент тук би се състоял в нарастващата роля на общите условия, сключени между доставчикът на услугата и крайните потребители, в които се съдържа изрична клауза за определяне на компетентен съд и приложимо право¹⁷, но и този механизъм не може едностранно да реши проблема с правната регулация. Колкото и привидно практично да е това разрешение, се провокират допълнителни неизвестни, свързани с нарастващото влияние на големите корпорации и минусите на упражняването на традиционни държавни функции от частноправни субекти. И по тази линия се споделят радикални становища, че кодът, с който е програмирана метавселената, следва да се приравни на правото, което регулира същата.¹⁸ Последното всъщност отрича напълно правната регулация в класическия ѝ смисъл, тъй като всичко, заложено като позволено от програмистите, се възприема за допустимо. По-умерените мнения, които следва да се споделят, отчитат тенденцията към регулирането на метавселената от частноправни субекти, както и необходимостта от запазване на легитимността на държавата в управлението на виртуалните общности и от спазването на върховенството на закона като полезна рамка в пресечната точка на реалното и виртуалното.¹⁹ Свидетели сме на изграждането на „фалшива дихотомия“ между регулация и свобода²⁰, имаща за последица дискредитиране на опитите за внасяне на ред във виртуалните отношения. Те следва да бъдат управлявани както от ограниченията на закона, така и от правилата на пазара,

---

¹⁶ Coyer, C., Virtual Limits: Lawyers Expect Jurisdictional Boundaries to Still Apply in Metaverse, September 01, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.law.com/legaltechnews/2022/09/01/virtual-limits-lawyers-expect-jurisdictional-boundaries-to-still-apply-in-metaverse/?sreturn=20221110123914>

¹⁷ Ibid. (F. 15, 16)

¹⁸ Murray, M. D., Ready Lawyer One: Lawyering in the Metaverse Preprint, University of Kentucky, April 2022, p. 5; Pałosz, R., How Do Base Rules Constitute a Virtual World?, 31 May 2022, page 1899. Last accessed (14.12.2022): <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11196-022-09903-8.pdf?pdf=button>

¹⁹ Suzor, N. (2010). The Role of the Rule of Law in Virtual Communities. *Berkeley Technology Law Journal*, 25(4), 1817–1886. <http://www.jstor.org/stable/24118612>, p. 1885-1886

²⁰ Ibid., p. 1819

технологията, вътрешните стандартни на общността, както и от общочовешките ценности и морал. Обратното би се равнявало на безредие, безнаказаност и хаос, което от своя страна води до преимуществено негативни преживявания на потребителите и следователно до спад в успеваемостта на платформата²¹.

В светлината на гореизложеното, разрастването на метавселената води до множество предизвикателства и провокира развитието на юридическата доктрина и практика. На преден план се извежда нормативната забрана на създаването на множество профили²², тъй като прекалената свобода води до злоупотреба и невъзможност за блокиране на недобросъвестните потребители²³. Освен това, практическо разрешаване на някои от проблемите би се намерило и в правила относно санкционирането на недобросъвестно поведение със санкции, по-леки от тези в реалния свят, затвор за аватарите под формата на бан, мета застрахователни планове²⁴, както и в създаването на единна нормативната уредба на европейско ниво²⁵. От съществено значение е съставянето на нормативна база в тази насока, както и кооперацията на експерти от различни сфери в едно многостранно сътрудничество в това колкото юридическо, толкова и метаюридическо явление. Приоритет от първа степен е избягването на монопола от страна на големите корпорации и по-големите държави в процеса на изграждането на „прекрасния нов свят“.

Източници:

1. Cheong, B., Ch., Avatars in the metaverse: potential legal issues and remedies, School of Law, Singapore University of Social Sciences, 7 June 2022
2. Cooper, J., Why we need 'meta jurisdiction' for the metaverse, 12 Feb 2021, Last accessed (14.12.2022): <https://thehill.com/opinion/technology/583529-why-we-need-meta-jurisdiction-for-the-metaverse/>
3. Copeman, A., Marsden, J., Caunt, S., Governing law and jurisdiction in the Metaverse under Law Commission review, November 9, 2022, Last accessed

---

²¹ Henz1, P., The societal impact of the metaverse, 25 June 2022, p. 5

²² Filipova, I. A., p. 12

²³ PANDEY, N., VIEW | KEY LEGAL CHALLENGES THAT THE METAVERSE COULD FACE IN THE NEAR FUTURE, SEPT 8, 2022

²⁴ Qin, X., Hui, P., page 11

²⁵ Предложението за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект /Законодателен акт за изкуствения интелект/ и за изменение на някои законодателни актове на Съюза, както и Резолюцията на Европейския парламент от 3 май 2022 г. относно изкуствения интелект в цифровата ера.

(14.12.2022)

<https://www.dentons.com/en/insights/articles/2022/november/9/governing-law-and-jurisdiction>;

4. Coyer, C., Virtual Limits: Lawyers Expect Jurisdictional Boundaries to Still Apply in Metaverse, September 01, 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://www.law.com/legaltechnews/2022/09/01/virtual-limits-lawyers-expect-jurisdictional-boundaries-to-still-apply-in-metaverse/?slreturn=20221110123914>

5. Cumar, N., Six Unaddressed Legal Concerns For The Metaverse, Feb 17 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2022/02/17/six-unaddressed-legal-concerns-for-the-metaverse/?sh=47db059e7a94>;

6. Diaz, A., Disturbing reports of sexual assaults in the metaverse: 'It's a free show', May 27, 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://nypost.com/2022/05/27/women-are-being-sexually-assaulted-in-the-metaverse/>

7. Filipova, I. A. (2023). Creating the Metaverse: Consequences for Economy, Society, and Law. Journal of Digital Technologies and Law, 1 (1)

8. Franks, M. A., "Unwilling Avatars: Idealism and Discrimination in Cyberspace" (2011) 20(2) Columbia Journal of Gender and Law

9. Heller, M., "Deep learning vs machine learning: Understand the differences" InfoWorld, 6 January 2020

10. Henz1, P., The societal impact of the metaverse, 25 June 2022

11. Law commission, Digital assets: which law, which court?, Last accessed (14.12.2022): <https://www.lawcom.gov.uk/project/digital-assets-which-law-which-court/>

12. Le, T., Sexual assault in the metaverse is part of a bigger problem that technology alone won't solve, 22 July 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://lens.monash.edu/@politics-society/2022/07/22/1384871/sexual-assault-in-the-metaverse-theres-nothing-virtual-about-it>

13. McLellan, J., Choi, K., Won, K., Hui, B., 4 Legal And Regulatory Issues Concerning The Metaverse, Feb 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://www.haldanes.com/the-metaverse-legal-and-regulatory-issues/>

14. Murray, M. D., Ready Lawyer One: Lawyering in the Metaverse Preprint, University of Kentucky, April 2022

15. Pałosz, R., How Do Base Rules Constitute a Virtual World?, Department of Legal Theory, Faculty of Law and Administration, Jagiellonian University, 31 May 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11196-022-09903-8.pdf?pdf=button>

16. Pandey, N., View | Key legal challenges that the metaverse could face in the near future, Sept 8, 2022, Last accessed (14.12.2022):

<https://www.cnbctv18.com/views/view--key-legal-challenges-that-the-metaverse-could-face-in-the-near-future-14557232.htm>

17. Petrányi, D., Horváth, K., Domokos, M., Legal issues in the metaverse, CMS Legal 2022 – Last accessed (14.12.2022): <https://cms.law/en/int/publication/legal-issues-in-the-metaverse>;

18. Qin, X., Hui, P., Identity, Crimes, and Law Enforcement in the Metaverse, The Hong Kong University of Science and Technology, October 2022
19. Rao, S., What Is the Metaverse and What Legal Issues Does It Raise?, May 26, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.romanolaw.com/2022/05/26/what-is-the-metaverse-and-what-legal-issues-does-it-raise/>
20. Reeds, 2022, Should sexual harassment be a criminal offence in the UK? - <https://www.reeds.co.uk/insight/should-sexual-harassment-be-a-criminal-offence-in-the-uk/>
21. Russell, G. (2008). PEDOPHILES IN WONDERLAND: CENSORING THE SINFUL IN CYBERSPACE. The Journal of Criminal Law and Criminology, <http://www.jstor.org/stable/20685026>
22. Soon, W., A researcher's avatar was sexually assaulted on a metaverse platform owned by Meta, making her the latest victim of sexual abuse on Meta's platforms, watchdog says, May 30, 2022, Last accessed (14.12.2022): <https://www.businessinsider.com/researcher-claims-her-avatar-was-raped-on-metaverse-platform-2022-5>
23. Suzor, N. (2010). The Role of the Rule of Law in Virtual Communities. Berkeley Technology Law Journal, 25(4), 1817–1886. <http://www.jstor.org/stable/24118612>
24. Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект /Законодателен акт за изкуствения интелект/ и за изменение на някои законодателни актове на Съюза, както и Резолюцията на Европейския парламент от 3 май 2022 г. относно изкуствения интелект в цифровата ера.